

Luzon, hlavní ostrov Filipín.

Není pochyby, že se Španělé jako národ vysilují; světová pryč říše klesá se stupně k stupni, aby dopřála místa jiným, života schopnějším. V Tichém oceáně zůstalo státu, nad kterým kdysi slunce nezapadalo, pouze souostroví, pojmenované ku cti panovníka, jenž nejvíce podlomil zdravé základy státu toho. Filipíny, objevené Magelhaesem dne 17. března 1521 a osazené na rozkaz krále Filipa II. r. 1565, jsou pouze částí řetězu ostrovních, který obepíná na jihovýchodě starý svět, čině přirozený přechod k Australii. Všecka ta mnohotvárná druž. pod různými jmény známá, má podobný význam pro obchod a mezinárodní styk, jako ostrovy v moři egejském mezi Evropou a Asií, nebo kusy souše, jež se zdvíhají z propadliny mexicko-karabaiské. Filipíny zaujmají plochu 296,182 čtv. km., tedy skoro polovici mocnářství rakousko-uherského, obyvatelstva žijícího pod nadvládou nynější královny Kristiny čítá se na 5-985,000, v neodvislosti uchovalo se jich asi milion.

Hlavní ostrov soustroví filipinského Luzon, objevený 1. 569 a rozložený po 106,145 čtv. km. mezi 12°31' až 18°52' sev. šíř. a 119°48' až 124°11' v. d. Gr. má ve své hlavní části podobu nepravidelného obdélníka, k němuž jest na jihovýchodě připojen půlостrov Camarines jako výhon, bohatě rozrytý příbojem mořských vln.

Luzon náleží vedle Javy a Sumatry k částem "ostrovní Indie", které se nejhojněji otřásají výbuchy sopek, ač jim také namnoze děkují za svůj vznik.

Na Luzonu při množství hor není mnoho prostranství pro nížiny. A vsutku krom větší roviny vnitř země mezi zátokou manilskou a lingayenskou jsou při pobřeží jenom na severu a dílem na západě díky a na jihovýchodní obrubě zátoky manilské neznatelné rovinky, takže všude hory a jejich různé zborcené a bystřinami rozryté srázy vtiskují krajům odvěkou pečeť. Prudké a časté záchvěvy zemětřesené nemohou k tomu přispívat, aby úzlabiny a pitvorné rokliny se urovnaly. Celkem však tropická příroda rozrušený povrch ostrova přikrývá hávem, který není prost vábného kouzla, jmenovitě na západní obrubě zátoky hlavního města působí luznou romantikou.

Mezi pásmy v severním obdélníku luzonském dovedla si jediná řeka Cagayan upravit podélné ložko, aby rmutné své kaly za doby tropických dešťů ve značném množství přiváděla v luno oceánu. Na severní straně ostrova končí svůj tok, dlouhý na 250 km. Opácným směrem teče do zátoky manilské Pumpanga; ostatní řeky jsou nevýznamné, ačkoli se za doby dešťů velice rozvodňují.

Plodnost země mimo nejvyšší hory vyznačuje se překypující silou tvarů rostlinných, a v jednotlivých zákoutích ostrova dosud se zachoval prales ve své velebné kráse. Tak ostrov poskytuje hojnost vzácného dřeva pro vývoz, kafru, jindy drazé placentého sandalu (Pterocarpus santalinus), sapanu (Caesalpinia Sappan) a j. Z palem jmenovitě kokosová odměňuje při nepatrné péči domácího osadníka bohatě. I zvířena luzonská je rozmanitá. Dravci pořádku znepokojují v houštinách chodce, zvláště tygr je tu zjevem neznámým, ačkoli se na Javě a Sumatře počítá k největším svízelům. Ani velcí ssavci, jako slon a nosorožec, nepustoší plantáž přičinlivého rolníka. Někdy znepokojuje dědiny a samoty levhart, v lesích se prohání kočka divoká a poblíž vzdělané půdy též opice; kofistí lovci často se stávají antilopy. Větší postrach mezi domorodci než dravci způsobují hadi, jichž je známe několik jedovatých dru-

hů, vody činí nebezpečnými krokodil, jenž zvláště v odlehlých končinách nerušeně provozuje v proudech i lagunách svou hrůzovládou a dorůstá i 10 metrů délky. Ptactva je mnoho druhů zejména výborné kůry. Všude ryby v hojnosti oživují tůň, v moři loví se nad to koraly a perlorodky.

Nejstaršími obyvateli jsou Aetové, setrvávající dosud na stupni pravých divochů, kteří své životní potřeby ukájejí hlavně lovem. Zapuzení jsouce druhými kmeny do nepřístupných vnitřních hornatin, uhájili svého honebního práva na pobřeží od mysu Engaña do Casigararu na jižním konci Sierry Madre. Původ duševně omezených kmenů, jež někteří badatelé řadí k Negritům, jest neznámý, podobně jako jednotlivých zanedbaných kmenů dravidských v západních Ghatech, žijících dosud ve stavu polozvířecím, nebo zakrsalých Veddů na Cejloně a Ajnů na Kurilách. Všichni jsou smutné ostatky zaniklých dob dávnověkosti a odsouzení nenáhle vymřítí Aetů se na Luzonu počítá nyní sotva 20-30 tisíc, ačkoli chudícké chatrče jejich jsou roztroušeny na prostoru poměrně dosti velkém.

Asi v 5. neb 6. století po Kr. přihnuli se na ostrov první zástupové Malajců, suroví a polonazí, kteří připlavivše se na primitivních plavidlech, uvažovali se rychle v půdu. Za nimi teprve ve stoletích 11. a 12. přicházeli druzí jejich kmenovci, daleko vzdělanější, usedlí a některá řemesla provozující. Své starší přibuzenstvo zatláčili do krajů hornatějších, jež jim byly přirozenými tvrzemi, a ti tam setrvávají dosud, libující si v duševní úrovni Dajaků "lovců lebek" na Borneu. Třetí proud malajských přistěhovalců, jenž se pod prapory půlměsíce usilovně dral do země, zastaven příchodem Evropanů, kteří ovšem nemohli dopustit, aby výbojný duch Mohamedova učení nestrlh ve svůj vír čilých domorodců. Z malajských kmenů za nejmocnější se pokládají Tagalové, vedle nich se připomínají Zambalové, Bicolové (na poloostrově camarinském), Kagajani, Igoroti a Ilokani. Postavy jsou spíše malé než prostřední, ale vynikají nevšedním nadáním, zejména Tagalové přenesší vzdělanost Evropanů k ostatním. Zámožní jednotlivci z nich přicházejí i do Evropy, aby tam doplňovali universitní vzdělání své.

Zvláště za posledních dob opětovněvali zoufalé pokusy, aby setřásali se sebe nenáviděné jho mnichovlády. Španělů se počítá velice málo, sotva na 30,000, mišenců 35,000, ale národ výbojící podporován všelikými výsadami na úkor ostatních. Lid hlásí se bez rozdílu ke katolictví, vyjma dívky Aety a Číňany, kteří za příchodu obchodu přebývají v některých přístavech, zvláště v Manile; i řemesla skýtají jim vydatný zdroj příjmů. Obyvatelstvo luzonské žije se hojně zemědělstvím. Vzdělaná půda plodí rýži, pšenici, proso, zeleninu a ovoce pro domácí potřebu a mnoho plodin pro vývoz, zejména cukrovou třtinu, manilské konopí, tabák, kávu, indych a kakao. Nejvýznamnější jest abaka neboli konopí manilské, zvláštní vláknó banánové (Musa textilis), vypínající hebkostí a pevností.

Uvnitř rozsáhlé zátoky manilské nalézá se katedrálá španělská v čínských vodách. Všecka zátoka obkličena živými osadami, že se vám zdá, jako by jejich kruh měl splynouti během příští doby v jediný nepřetržitý řetěz. Manila dosud stála v popředí všech ostrovních měst na pomezí australsko-asijském. Roku 1886 měla Batavia 100.487, Surabaya 127.000, Manila však 182.000 duší, ač ovšem pro opětovanou vzpouru za

posledního pětiletí počet obyvatel klesl. Přes to se však přistav honosí takými přednostmi, že opět se vzbopí, jakmile klid zbraní nad jeho vodami bude prohlášen. Vnější tvářností svou Manila nemá se podobá španělským přístavům, jako Cadizu, ale ve spůsobě ještě zanedbanější, v opak nádherné přírodě, která v okolí jímá úžasem a nadšením. Náležející ulice má sice stopy četné krásy na jednotlivých budovách, ale většinou zanikající. Ještě nejvíce přepychu se uchovalo v chrámech, jako jinde, kde kněžstvo mělo rozhodný hlas v osudech lidu. Vedle četných poměrně kostelů a kaplí vyniká sídlo guvernérova a universita, na které však o novodobé požadavky věd přírodních a lékařství velice málo dbáno. Ani střední školy nemohou se vykázati takými paláci, jakým u nás jsme zvyklí. Bujný ruch vládné doby ranní na tržišti rybářském, kde se vše hemží Malajci; tu a tam kmitne se i některá postava "señora," nebo jeho černoocké, ohnivě polovice, než ani čínské křivoočky se svým copánkem nejsou řídkým zjevem. Na ježdě za klidných časů málo kdy se spatřuje vlnka obchodního španělského korábu, obyčejně na pyšných parnicích vesele třepetá praporec anglický nebo severoamerický; někdy také německý hovor zaléhá s paluby k vašemu sluchu.

Směrem k obcím Pasigu a Paterosu na jihovýchod od Manily vystavěny některé vily manilských boháčů. Za severní předměstí se považuje S. Jozé de Navota s rybářským přístavištěm, blíže močálovitého jezírka. Nematé úhony přívodi městu občasnými povodněmi řička Tuló, poněvadž nikdo nedbá, aby její koryto bylo náležitě prohloubeno a vyčištěno. Druhý, ještě škodlivější svízelem jsou výparny z rozsáhlé Laguny, rozložené na východ od města.

Nejvíce trpívají Manilci vedrem v době od března do června. Od letního slunovratu do října dostávají se deště, jež mnohdy zachvacují kraj jako divoký přívál, tak že v několika minutách silné ručeje hlučí po ulicích, kde nedávno kotouče prachu a písku vznášely se nad nízkými příbytky. Nejprůjemnějším měsícem osvědčil se listopad, protože počasí v něm je ustáleno, srážky nehrozí každým dnem, že se snesou nad hlavami ostrovanů a úpal slunce polevuje ve své prudkosti. Za lunných nocí listopádových jest nevídanější projížďka po kovové lesklé hladině zátoky, do níž Sierra de Marivales vrhá svůj stín.

Severně od Manily prostírá se při zátocce několik měst o 10 až 25,000 obyvatelích. Vývoz ze všech Filipín r. 1894 dosáhl 33 1/5 milionů pesů, hlavně nakládáno na lodě konopí, cukr, tabák a doutnky, kokosové ořechy, káva, kopa a j. suroviny. Dovoz zjištěn na 28 1/2 mil. pesů a tedy souostroví je obchodně aktivní; o průmyslu se ovšem nemůže mluvit, neboť jenom doutníkářství jest schopno zahraniční soutěže. Za to však lid, ač řemesla nejsou pokročilá, dovede své skrovné potřeby sám obstarávat.

Ze zahraničního obchodu připadají dobré dvě třetiny na Luzon, kde se cizí lodě zastavují nejhojněji. Angličané, Američané a vedle nich Němci, Číňané a Francouzové spolu se doplňují a předstihují. Za to Španělé mají v obchodě s ostrovy Filipovými podíl čím dále tím skrovnější. Roku 1895 vyvezli odtamtud zboží jen za 24,971,000 fr. a dovezli tam výrobků za 25,770,000 fr. Do Španěl dopravovali zejména tabák a doutnky, cukr a plodiny olejnate, na Filipíny pak tkaniny bavlněné, přízi bavinánu, stříelné zbraně atd.

Luzonci náležejí vedle Javanců, nebereme-li v úvahu některých kmenů horských, k nejpokročilejším Malajcům a ruch dosíci svobody byl mezi nimi záhy oživován. Ale pochybujeme, že by z nynějších zmátek mohl pro domorodce vypučeti strom nezávislosti.

"Alpha De-Laval"

odstředivky smetany
De Laval Alpha Baby odstředivky smetany byly prvními, vždy nejlepšimi a nejúčinnějšími. Jsou zaručeny, že jsou lepšími, než všechny imitace a padělky. Schváleny všemi autoritami. Více než 125,000 jich v užívání. Prodá se jich desetkrát tolik jako ostatních dohromady. Všechny druhy a velikosti 650 do 825. Ušetří 85 až 90 na jedné krávé ročně více nežli usazování mléka a o 88 až 85 na krávé víc než odstředivkou nespočetnou. Zalejte si o nové "Baby" neb "Dairy" Separator katalog č. 288 obsahující hojnou praktických pokynů českých. Th-94-8m
THE DE LAVAL SEPARATOR CO.
Randolph a Canal St. | 74 Cortlandt Street
Chicago. New York.

NOVÁ...
UNION
zvýšená okružní dráha
jest nyní otevřena.
JEDE PO VAN BUREN UL. PŘÍMO PŘED
Chicago, Rock Island & Pacific
stanicí.
Cestující, kteří do Chicago přijedou, mohou po zvýšené dráze dosáhnouti kterékoli části města, aneb za poplatek 5c navštívit kterýkoli obchod v středě města. Vlaky zastavují na Rock Island stanicí každou minutu. Vyhodou tuto máte skýtati pouze
"Great Rock Island dráha".
Zalejte 2centový kolek a obdržíte poštu perspektivní obraz Chicago v 5 barvách, jenž znázorňuje vše, co si do Chicago a zvýšené dráze přejete vědět. Mapu tuto měli byste mít a žijete jinde, chcete-li město navštívit, neb b dle-it v Chicago. Dopišto na
JOHN S. BASTIAN, G. P. A.,
Chicago, Ill.

Postarejte se
o budoucnost
svých rodin
přistoupením
k rozvířenému
fátu
WOODMEN of the WORLD,
jenž vyplácí pojistné
správně a rychle.
JEDNÁNÍ V ŘEČI ČESKÉ
Hledají se jednatelé,
k založení nových táborů. Výhodné podmínky.
Dopišto o podrobnosti česky neb anglicky na vrchního velitele
J. C. ROOT,
311 Sheely Block, OMAHA, NEB

Pšenice jest králem.
Farmáci západní Kanady jsou vůbec mezi nejbohatšími pozemčany. Dochlivi toho pěstováním tvrdě pšenice čs. první na farmách, jež vládou kanadskou obdrželi.....
ZDARMA.
Uvažte, 160 akrů pozemku zdarma a nyní těkají na pozemku tom \$15.00 až \$20.00 z akru nad veškeré výlohy.....
Osadníci přistěhovavší se, jsou nejzajímavějšími občany Kanady.

Máme akvostně upravený obědník či pamphlet v české řeči a zaláme je každému na požádání u pana W. V. Bennett 801, N. Y. Life Bldg., Omaha, Nebr., aneb dopíšto na: Department of the Interior, Ottawa, Canada. -Proč hodíte-li přestěhovati se, pište bez odkladu a zaláme Vám obědník zdarma. H6-T41-2m

Pobřeží krajina v Texasu.
Pobřeží krajina Texasu závodí s Kalifornií jako krajina, kde lze s úspěchem pěstovati hrušek, vína a jahod. Z třinácti akrů osázených hrušněmi, strženo bylo během jedné sezóny šest tisíc dolarů, což můžete i vy docílit. E. L. Palmer, P. A. Santa Fe Route, lock box 1265, Omaha, Neb., s ochotou zašle vám bezplatně ilustrovaný pamphlet Texas popisující. Zalejte si na nejbližšího jednatelce o ceny jízdní. Cena listků do číselnějších stanic texanských býti obyčejně nízká.

ADRESÁŘ ČESKÝCH SPOLKŮ.

- OMAHA.**
Řád Palaček č. 1. Z.Č.B.J.
odbyvá své pravidelné schůze vždy 2. úterý měsíce o 8 h. večerní, v č. 1303 Již. 16. ul. Před. E. W. Bartoš, taj. Ant. Kment 1347 Již. 16. ul., účetník Karel Steiger.
Těš. Jed. Sokol, v Omaha,
odbyvá své pravidelné schůze každé druhé čtvrtek v měsíci večer ve své místnosti 2222 So. 13 St. Před. Bud. Havelka, 1487 So. 14th St. tajemník B. W. Bartoš, 1418 rear Poppleton ave., účetník Fr. J. Fiala, 1418 Poppleton ave. Pokladník Ant. Kment, 1247 So. 15 St.
Podp. Sokol Tyrš č. 1.
odbyvá své schůze dvakrát měsíčně, každou 1. nedělí a 3. pondělí v měsíci v síni Metzové. Celoroční schůze odbyvá se 1. nedělí v říjnu, příložití schůze 1. nedělí v dubnu a čtvrtek v lednu a srpnu. Předsesta F. Štátek, místopředseda Fr. Svoboda, taj. John Chleborád, 1266 Již. 15th ul. účetník Josef Kašpar, 1461 Již. 14. ul. Pokladník V. F. Kuncel, 1316 So. 13. Str.
Jan Hus Lože č. 5, Ryt. Pythia,
odbyvá schůze každou první a třetí středu v měsíci v Národní síni na 13. a William ul. Velící kancléř Ed. Reich 4016 So. 13th str. Strážce archivu a pečeti F. Vodička 104 N. 16th str. Strážce finanční P. Pihyl, 1911 Již. 13th ul. Pokladník Jos. Novák 1319 Již. 13th ul.
Bohemia Lože č. 814, A. O. U. W.,
odbyvá své pravidelné schůze v Národní síni každou 2. a 4. středu večer. F. W. Bandhauer M. W., V. Bláha R., 1704 So. 18. St., J. V. Vacek F. 2310 So. 14. St. C. Rosewater, apol. lékař. 222 Bee Building.
Tábor Columbus č. 69 W. O. W.
Jdbyvá schůze každé 2hé úterý v měsíci v Národní síni o 8 h. večer. Předsesta Fr. Svoboda 1334 Již. 13. ul. Místopředseda Fr. Seman. Taj. J. Fidle 22nd St., bet. O & P. South Omaha Pokladník V. J. Nepodal, 1324 Již. 14. ul.

- Tábor Lípa, čís. 127 W. O. W.
odbyvá své schůze každý druhý a čtvrtý čtvrtek v síni p. J. Hrocha. Předsesta Josef Dolejš, místopředseda Vác. Dolejš, kler Ant. F. Novák 721 So. 14 St., pokladník Jos. Johnák 1012 Homer Str.
Sbor Vlastilavů č. 29 J. Č. D.
odbyvá schůze každou 1. nedělí v měsíci v Národní síni o 2 1/2 hod. odp. Předsekný pl. A. Kallnová, tajemnice E. Bandhauerová, 1908 So. 12. St., účetnice K. Bartoš. Pokladnice Josefa Moučková.
Sbor Boleslava č. 60 J.Č.D.
odbyvá schůze každou 2. nedělí v měsíci v Národní síni o 2 h. odp. Předsesta Jan Křojčová, 1240 Již. 13th ul. tajemnice Františka Čapek, 2313 Již. 14. ul. účetnice Antonie Machová, 1291 So. 15. St., pokladnice Marie Kmentová, 1347 Již. 15. ul.

- Sbor Hvězda Nové Doby č. 86 J. Č. D.
odbyvá své schůze každou 3. nedělí v měsíci v 2. hod. odp. v síni Metzové. Předsekný Apolena Kunclová, 4022 So. 13 Str. taj. Vilheřina Bartošová, 1234 So. 13th St.; účetnice Em Chleborád 1219 So. 15. str.
Sbor Martha Grove č. 10
odbyvá své pravidelné schůze vždy 4. nedělí v měsíci, v Národní síni. Předsekný Marie Havlíčková; 13. a William ul., místopředsedkyně Lena Kunclová, tajemnice Nellie Svoboda, 1334 Již. 13th ul., pokladnice M. Boukalová, 1201-1414 ul., průvodkyně Ana Krejčí.
Sbor Čechie D. of H. 161, A. O. U. W.
odbyvá pravidelné schůze každý druhý a 4th čtvrtek v měsíci ve 2 hod. odpoledne v místnosti pana J. Havlíčka, v Národní síni. Předsesta Anna Žitkovská, místo před. Rosy Mikulá, obdánice Anna Havlíček, tajemnice Ludmila Mlaáček, účetnice Marie Štrukel, pokladnice Jose Vacek, průvodkyně Růžena Havlíček, vnitřní stráž Marie Majer, venkovní stráž Anna Černá.
Sbor Lillie č. 9. Kruhu Dřevařek
odbyvá své pravidelné schůze vždy v čtvrtou nedělí v měsíci v místnosti p. J. Hrocha. Předsekný Marie Jiráková, 1345 Již. 16. ul., místopředsedkyně Julie Horáková, 1249 Již. 16. ul., tajemnice Marie Samcová, 1265 Již. 13. ul., pokladnice Katie Wolf, průvodkyně Marie Zemančková. 60-tř

SOUTH OMAHA
T. J. Sokol v So. Omaha
odbyvá své schůze každý 1. čtvrtek v měsíci v síni Koutských Bros. Starosta Jan Koutský, 20. a Q ulice, místopředseda J. M. Tobáček, 18. a U ul., tajemník František Radlil, 16. a 8 ul., účetník Jan Vomečka, 18. a Q ul., pokladník František Hájek, 20. mezi N a O ul., účetník Alois Krajiček.
Praha lože č. 328 A. O. U. W.
odbyvá své pravidelné schůze 1. a 3. středu v měsíci v síni Koutských Bros. Starosta Jan Kramolický, P. M. W. Thomas Lysonc. M. W. P. J. Fidle, 22. bet. O & P St. J. Kramolický, účetník, 18. a U ulice.

- Tábor Cedar Wood č. 19 W. O. W.
odbyvá své schůze dvakrát za měsíc, každou 2. sobotu o 8 h. večer a každou 4. nedělí ve 2 h. dp. v síni Koutských Bros. Předsesta Frank Vociček, 207 So. 22 W. str. místopředseda Anton Bemeš, taj. J. M. Tobáček, 18th & U. str., účetník Jan Zavel, pokladník Fr. Koutský.
Tábor Žižkův Dub, č. 115 W. O. W.
odbyvá své schůze každou třetí nedělí v měsíci el. Předsesta Dom. Hlávka, místopředseda Frank Hrabák, tajemník James Formánek, 25 th. St., bet. N. & M., pokladník Anton Piwoňka.
Dvůr Prokop Velký č. 3380 I. O. F.
odbyvá své schůze každý první a třetí čtvrtek v měsíci v síni Frankových v So. Omaze. P. O. E. John Kubát, C. R. Jos. Tesnohlávek, C. R. Václav Svoboda, E. S. Joseph Brown 2322 Boulevard ave., F. S. Fr. Vašák 17 a Berry; Treasurer J. Hajný 19. a 8; S. W. J. Kosič 23 a Wyman, J. W. John Barta, I. G. Jos. Stanek 17 a Q. A. G. Alb. Tesnohlávek.

Rád Palmové Dřevo, č. 7.
Kruh Dřevařek, v South Omaze, odbyvá schůze své každé poslední pondělí v měsíci v místnosti Br. Koutských. Marie Vomečka Dástoňová, průvodnice, Eleonora Eberl místopředsedka. Katie Vociček 207 So. 22. str. tajemnice, František Pivoňka bankéřka, Fr. Františka Svoboda soukromnice, Barbara Růček průvodčí, Katie Vomečka vnitřní stráž, Františka Barta venkovní stráž.
Nádherné zařízení kár a rychlost jízdy jakými se vlaky Union Pacific dráhy vyznamenávají, činí dráhu tuto u cestovatelů a výletníků do měst venkovských, letních míst, dráhou nejoblíbenější. Listky cestovní k dostání v hlavní písařské ústředí 1302 Farnam ul. DT64